

Tillatelse etter forurensningsloven til utslipp fra tunneldrift ved Godfarfoss kraftverk i Nore og Uvdal kommune

Tillatelsen er gitt i medhold av lov om vern mot forurensninger og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6, § 11 jf. § 16. Tillatelsen er gitt på grunnlag av opplysninger gitt i søknad av 20. august 2019, samt opplysninger fremkommet under behandling av søknaden.

Tillatelsen gjelder fra 13.11.2019.

Virksomheten må på forhånd avklare med Fylkesmannen dersom den ønsker å foreta endringer i driftsforhold, utslipp med mer som kan ha miljømessig betydning og som ikke er i samsvar med opplysninger som er gitt i søknaden eller under saksbehandlingen.

Dersom hele eller vesentlige deler av tillatelsen ikke er tatt i bruk innen 4 år etter at tillatelsen er trådt i kraft, skal virksomheten sende en redegjørelse for virksomhetens omfang slik at Fylkesmannen kan vurdere eventuelle endringer i tillatelsen.

Virksomhetsdata

Virksomhet	Glitre Energi Produksjon AS
Postadresse	Postboks 1563, 3007 Drammen
Kommune og fylke	Drammen, Buskerud
Org. nummer (virksomhet)	891634102
NACE-kode og bransje	35.111 – Produksjon av elektrisitet fra vannkraft

Anleggsdata

Anleggets navn	Godfarfoss kraftverk
Beliggenhet	Godfarfoss
Kommune og fylke	Nore og Uvdal, Buskerud
Gårds og bruksnummer	95/1 i Hol, 36/1, 38/1, 39/3 i Nore og Uvdal
UTM-koordinater	Ø478337/N6699637 (sone 32)

Fylkesmannens referanser

Tillatelsesnummer	Anleggsnummer
2019.0972.T	0633.0038.01

Tillatelse gitt:	Endringsnummer:	Sist endret:
Hilde Sundt Skålevåg seksjonssjef		Jonas Dahl Torp rådgiver

Endringslogg

Endringsnummer	Endring av	Punkt	Beskrivelse

Innhold

Tillatelse etter forurensningsloven til utslipp fra tunneldrift ved Godfarfoss

kraftverk i Nore og Uvdal kommune	1
1. Rammer	2
2.1. Utslippsbegrensninger	2
2.2. Plikt til å overholde grenseverdier	2
2.3 Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig	2
2.4. Plikt til forebyggende vedlikehold	3
2.5. Tiltak ved økt forurensningsfare	3
2.6. Internkontroll	3
2.6.1. Risikovurdering og forebyggende tiltak	3
2.6.2. Avvikshåndtering	3
2.6.3. Krav til kompetanse	4
3. Utslippsgrenser	4
3.1. Utslipp	4
3.2. Slam	4
3.3. Støy	4
3.4. Grunnforurensning	5
4. Kjemikalier	5
5. Avfall	6
5.1. Generelt	6
5.2. Næringsavfall	6
6. Forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot akutt forurensning	6
6.1. Etablering av beredskap	6
6.2. Varsling av akutt forurensning	6
7. Massehåndtering	6

8. Utslippskontroll	7
8.1. Måling av utslippet	7
8.3. Kvalitetssikring av målingene.....	7
8.4. Lagring av dokumentasjon fra utslippskontroll	7
9. Utskifting av utstyr	8
10. Ansvarskontroll	8
11. Eierskifte	8
12. Nedleggelse	8
13. Tilsyn	8
Liste over prioriterte miljøgifter, jf. punkt 2.1	8

1. Rammer

Tillatelsen gjelder forurensning fra utslipp i sammenheng med driving av ny tunnel ved Godfarfoss i Nore og Uvdal kommune. Tillatelsen gjelder fra 13.11.2019 til november 2021.

Tillatelsen forutsetter at tiltaket gjennomføres som beskrevet i søknad av 20. august 2019 og tilknyttede dokumenter. Alt anleggsvann skal renses før utslipp.

Ved planer om vesentlige endringer, inkludert utskifting av utstyr, skal virksomheten søke om endring av tillatelsen. Dette gjelder selv om utslippene ligger innenfor de fastsatte utslippsgrensene etter at endringene er gjennomført.

Hvis annet ikke er klart bestemt i denne tillatelsen, skal den ansvarlige til enhver tid drive virksomheten i samsvar med alle relevante krav i det gjeldene forurensningsregelverket.

2. Generelle vilkår

2.1. Utslippsbegrensninger

De utslippskomponenter fra virksomheten som er antatt å ha størst miljømessig betydning, er uttrykkelig regulert gjennom spesifikke vilkår i denne tillatelsen. Dette gjelder likevel ikke utslipp av stoffer på prioritetslisten, oppført som vedlegg 1 i tillatelsen. Disse stoffene er blant de mest helse- og miljøfarlige stoffene som er i bruk. Utslipp av disse stoffene er bare tillatt hvis utslippene er så små at de må anses å være uten miljømessig betydning, eller annet er bestemt i tillatelsen. Virksomheten skal være spesielt oppmerksom på eventuell fare for utslipp av stoffene på prioritetslisten.

2.2. Plikt til å overholde grenseverdier

Alle grenseverdier skal overholdes innenfor fastsatte vilkår. Variasjoner i utslippene innenfor de fastsatte grenseverdiene skal ikke avvike fra hva som følger av normal drift i en slik grad at de kan føre til økt skade eller ulempe for miljøet.

2.3 Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig

Selv om virksomheten overholder kravene i forurensningsregelverket, skal virksomheten arbeide kontinuerlig for å hindre at forurensning oppstår eller øker, og for å begrense forurensning som finner sted. For å unngå og/eller begrense forurensning og avfallsproblemer skal virksomheten ta utgangspunkt i den teknologien som ut fra en samlet vurdering av nåværende og fremtidig bruk av miljø og av økonomiske forhold gir de beste resultatene, jf. forurensningsloven § 2.

2.4. Plikt til forebyggende vedlikehold

For å holde de ordinære utslipp på et lavest mulig nivå og for å unngå utilsiktede utslipp skal virksomheten sørge for forebyggende vedlikehold av utstyr som kan ha utslippsmessig betydning. Systemer/rutiner for vedlikehold av slikt utstyr skal være dokumentert, jf. internkontrollforskriften § 5, 2. ledd pkt. 7.

2.5. Tiltak ved økt forurensningsfare

Dersom det som følge av unormale driftsforhold eller av andre grunner oppstår fare for økt forurensning, plikter virksomheten å iverksette de tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økte forurensningsfaren, herunder om nødvendig å redusere eller innstille driften.

2.6. Internkontroll

Virksomheten plikter å etablere internkontroll for sin virksomhet i henhold til gjeldende forskrift om dette¹. Internkontrollen skal blant annet sikre og dokumentere at virksomheten overholder krav i denne tillatelsen, forurensningsloven, produktkontrollloven og relevante forskrifter til disse lovene. Virksomheten plikter å holde internkontrollen oppdatert.

Virksomheten plikter til enhver tid å ha oversikt over alle aktiviteter som kan medføre forurensning og kunne redegjøre for risikoforhold.

2.6.1. Risikovurdering og forebyggende tiltak

Virksomheten skal vurdere om aktivitetene ved anlegget kan medføre fare for forurensning av det ytre miljø, jf. internkontrollforskriften § 5, 2. ledd pkt. 6, og vurdere resultatene opp mot akseptabel miljørisiko. Risikovurderingen skal være dokumentert, og skal omfatte alle forhold ved virksomheten som kan medføre forurensning av vann, grunn og luft, herunder støy. Ved endringer i driften skal risikovurderingen oppdateres.

Virksomheten skal ha oversikt over de miljøressurser som kan bli berørt av forurensning, inkludert akutt forurensning, og de helse- og miljømessige konsekvenser forurensningen kan medføre. Med utgangspunkt i risikovurderingen skal virksomheten iverksette risikoreduserende tiltak. Både sannsynlighetsreduserende og konsekvensreduserende tiltak skal vurderes. Virksomheten skal ha en oppdatert oversikt over de forebyggende tiltakene i form av en handlingsplan.

2.6.2. Avvikshåndtering

Avvik som er av en viss alvorlighet og/eller er stadig gjentakende, skal avvikshåndteres i samsvar med bestemmelsene i internkontrollforskriften § 5, 2. ledd pkt. 7. Dette inkluderer undersøkelser av årsakene til at avvikene har skjedd, vurdering og iverksetting av strakstiltak for å rette avvikene og iverksetting av avbøtende tiltak for å hindre at lignende avvik skal skje på nytt. Avvikshåndtering skal dokumenteres skriftlig.

2.6.3. Krav til kompetanse

Virksomheten skal ha tilstrekkelig kunnskap om renseløsningen og tilhørende installasjoner for å overholde utslippskrav og slik at det ikke oppstår ulovlig utslipp eller at utslipp fører til skade på miljøet. Virksomheten skal råde over tilstrekkelig kompetanse til å vurdere miljørisiko for sin virksomhet. Alle som håndterer farlig avfall i virksomheten skal ha dokumentert opplæring i slik håndtering.

¹ Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter - forskrift av 06.12.1996 nr. 1127 (Internkontrollforskriften)

3. Utslippsgrenser

3.1. Utslipp

Håndtering av vann fra tunneldriften skal sikre at den totale påvirkningen fra aktiviteten ikke overskrider grensene under. Grenseverdiene gjelder for rensset utslippsvann, og prøvene skal tas ved utløpet til renseløsningen i perioden det foregår utslipp.

Komponenter	Grenseverdi	Måleenhet	Prøvetaking
Suspendert stoff (SS)	100	mg/l	1 gang per uke
pH	6,5 - 8,5		1 gang per dag
Olje	10	mg/l	1 gang per uke

Prøvetaking og konservering av prøver skal utføres i henhold til gjeldene standarder.

Renset anleggsvann skal slippes ut på en sånn måte at det ikke oppstår toksiske eller kroniske effekter på omgivelsene. Virksomheten må påse at oppholdstiden for vann i renseanleggene blir lang nok, slik at mest mulig partikler sedimenteres i anlegget, og grenseverdien for suspendert stoff overholdes. Virksomheten skal justere pH på utslippsvannet dersom pH-målingene viser at det er behov for det.

Det skal gjennomføres daglige inspeksjoner av rensenheter og tilknyttede installasjoner, for å sikre at utstyret fungerer som bestemt. Inspeksjonene skal loggføres og inngå i virksomhetens dokumenterte internkontroll.

3.2. Slam

Slam fra sandfang, oljeutskiller, oppholdstank for vaskevann, sedimentasjonsanlegg eller lignende skal fjernes ved behov slik at renseseffekten til renseløsningen til enhver tid er optimal. Det skal utarbeides skriftlige rutiner for kontroll av eventuelle sedimentasjonsbasseng og oljeutskiller.

Virksomheten plikter å sørge for at slam, sedimenter og annet avfall leveres til godkjent mottak med tillatelse etter forurensningsloven. Toppmassene og slammet som oppstår i grunnen ved utslipsstedet skal også fjernes og leveres til godkjent mottak etter endt drift.

3.3. Støy

Virksomhetens bidrag til utendørs støy ved omkringliggende boliger, sykehus, pleieinstitusjoner, fritidsboliger, utdanningsinstitusjoner og barnehager skal ikke overskride følgende grenser, målt eller beregnet som frittfeltsverdi ved mest støyutsatte fasade:

Dag (kl. 07-19)	Kveld (kl. 19-23)	Natt (kl. 23-07)	Søn-/helligdager (kl. 07-23)
$L_{pAekv12h}$	$L_{pAekv4h}$	$L_{pAekv8h}$	$L_{pAeq16h}$
60 dB(A)	55 dB(A)	45 dB(A)	55 dB(A)

Alle støygrenser skal overholdes innenfor alle driftsdøgn. Støygrensene gjelder all støy fra virksomhetens ordinære drift, inkludert intern transport på virksomhetsområdet og

lossing/lasting. Eventuelle klager eller overskridelser på støy skal loggføres, og forebyggende tiltak skal iverksettes.

3.4. Grunnforurensning

Virksomheten skal være innrettet slik at det ikke skjer utslipp til grunn som kan medføre fare eller ulempe for miljøet. Virksomheten plikter å ha oversikt over mulig forurenset grunn som finnes på anleggsområdet, herunder fare for spredning og eventuelt behov for undersøkelser og tiltak. Forurensningsmyndigheten skal varsles hvis det er grunn til å anta at tiltak vil være nødvendig.

4. Kjemikalier

Med kjemikalier menes her kjemiske stoffer og stoffblandinger som brukes i virksomheten, både som råstoff i prosess og som hjelpekjemikalier, for eksempel begroingshindrende midler, vaskemidler, hydraulikkvæsker, brannbekjempningsmidler.

For kjemikalier som benyttes på en slik måte at det kan medføre fare for forurensning, skal virksomheten dokumentere at den har foretatt en vurdering av kjemikalienes helse- og miljøegenskaper på bakgrunn av testing eller annen relevant dokumentasjon, jf. også punkt 2.5 om internkontroll.

Virksomheten plikter å etablere et dokumentert system for substitusjon av kjemikalier. Det skal foretas en løpende vurdering av faren for skadelige effekter på helse og miljø forårsaket av de kjemikalier som benyttes, og av om alternativer finnes. Skadelige effekter knyttet til produksjon, bruk og endelig disponering av produktet, skal vurderes. Der bedre alternativer finnes, plikter virksomheten å benytte disse så langt dette kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe.²

Stoffer alene, i stoffblandinger og/eller i produkter, skal ikke framstilles, bringes i omsetning, eller brukes uten at de er i overensstemmelse med kravene i REACH-regelverket³ og andre regelverk som gjelder for kjemikalier.

5. Avfall

5.1. Generelt

Virksomheten plikter så langt det er mulig uten urimelige kostnader eller ulemper å unngå at det dannes avfall som følge av virksomheten. Særlig skal innholdet av skadelige stoffer i avfallet søkes begrenset mest mulig.

Virksomheten plikter å sørge for at all håndtering av produsert avfall, herunder farlig avfall, skjer i overensstemmelse med gjeldende regler for dette fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven, herunder avfallsforskriften⁴.

² Jf. Produktkontrollloven av 11.06.1979 nr. 79 § 3a

³ Forskrift om registrering, vurdering, godkjenning og begrensning av kjemikalier (REACH) av 30. mai 2008.

⁴ Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall av 1. juni 2004 nr. 930.

Dersom virksomheten medfører at det oppstår avfall eller farlig avfall skal dette avfallet leveres videre til godkjent mottak eller behandlingsanlegg senest ett år etter at det er produsert. Farlig avfall skal deklarerer på www.afallsdeklarering.no.

5.2. Næringsavfall

Næringsavfall må leveres til lovlig mottak. Dersom det er muligheter for at næringsavfall kan nyttiggjøres, skal virksomheten forsikre seg om at bruken skjer uten at dette medfører nevneverdig skade eller ulempe for miljøet.

6. Forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot akutt forurensning

6.1. Etablering av beredskap

Virksomheten skal etablere og vedlikeholde en beredskap mot akutt forurensning. Beredskapen skal være tilpasset den miljørisikoen som virksomheten til enhver tid representerer.

6.2. Varsling av akutt forurensning

Akutt forurensning eller fare for akutt forurensning skal varsles i henhold til gjeldende forskrift⁵. Virksomheten skal også så snart som mulig underrette Fylkesmannen i slike tilfeller.

7. Massehåndtering

Virksomheten skal kunne dokumentere at overskuddsmasser fra anlegg og tunneldrift som planlegges å gjenbrukes er rene ikke forurensede masser. Det er virksomhetens ansvar å sikre og dokumentere at forurensede masser leveres til godkjent mottak.

Overskuddsmasser fra denne type anleggsarbeider vil normalt være å anse som næringsavfall. Næringsavfall skal som hovedregel leveres til et lovlig avfallsanlegg eller gjennomgå gjenvinning, jf. forurensningsloven 32. Annen disponering av massene vil være ulovlig med mindre Miljødirektoratet har innvilget unntak etter forurensningsloven § 32 annet ledd.

8. Utslippskontroll

8.1. Måling av utslippet

Virksomheten skal gjennomføre målinger av utslipp fra renseløsningen. Med målinger menes prøvetaking, analyse og/eller beregning. Målinger skal utføres slik at de blir representative for virksomhetens faktiske utslipp, og skal omfatte komponenter som er regulert gjennom grenseverdiene i tillatelsen.

Virksomheten skal også gjennomføre målinger av PAH-forbindelser og tungmetaller (bly, arsen, kadmium, krom, nikkel, kvikksølv, kobber og sink).

Det skal foretas en risikobasert overvåking ved at det tas ekstra vannprøver ved oppstartsperioden av arbeidene, for å få kartlagt forurensningsnivået opp mot grenseverdier gitt i tillatelsen.

⁵ Forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning av 09.07.1992, nr. 1269

8.2. Måleprogram

Virksomheten skal etablere et måleprogram som inngår i virksomhetens dokumenterte internkontroll.

Måleprogrammet skal beskrive både prøvetaking, analyse og/eller beregning, herunder:

- Prøvetaking og analysemetode.
- Valg av måleperioder som gir representative prøver.
- Beregningsmodeller og utslippsfaktorer som benyttes.
- Beregning av usikkerhet i målingene for rapporteringspliktige komponenter.

8.3. Kvalitetssikring av målingene

Virksomheten er ansvarlig for at metoder og utførelser er forsvarlig kvalitetssikret bl.a. ved å:

- utføre målingene etter Norsk standard. Dersom det ikke finnes, kan internasjonal standard benyttes. Fylkesmannen kan videre godta at annen metode benyttes dersom særlige hensyn tilsier det.
- bruke akkrediterte laboratorier / tjenester når prøvetaking og analyse utføres av eksterne.
- delta i ringtester for de parameterne som er regulert gjennom grenseverdier når virksomheten selv analyserer.
- jevnlig verifisere egne målinger med tredjepartskontroll for de parameterne som er regulert gjennom grenseverdier.

8.4. Lagring av dokumentasjon fra utslippskontroll

Virksomheten skal ta vare på alle prøveresultater og annen dokumentasjon fra kontrollen av driften. Opplysningene skal lagres i minst fem år, og de skal være tilgjengelig ved kontroll eller på forespørsel fra forurensningsmyndigheten, jf. forurensningsloven § 50.

9. Utskifting av utstyr

Dersom det skal foretas utskifting av utstyr i virksomheten som gjør det teknisk mulig å motvirke forurensninger på en vesentlig bedre måte enn da tillatelsen ble gitt, skal Fylkesmannen på forhånd gis melding om dette.

All utskifting av utstyr skal baseres på at de beste tilgjengelige teknikker med sikte på å motvirke forurensning skal benyttes.

10. Ansvarskontroll

Virksomheten er ansvarlig for at kravene i denne utslippstillatelsen blir overholdt. Tillatelsen fritar ikke virksomheten for plikt til å innhente tillatelser fra andre myndigheter.

Tillatelsen fritar ikke virksomheten for plikt til å betale erstatning for forurensningsskade, jf. forurensningsloven § 10 og kapittel 8.

11. Eierskifte

Hvis virksomheten overdras til ny eier, skal Fylkesmannen varsles om eierskifte så snart som mulig og senest en måned etter eierskifte.

12. Nedleggelse

Hvis et anlegg blir nedlagt eller en virksomhet stanser for en lengre periode, skal eieren eller brukeren gjøre det som til enhver tid er nødvendig for å motvirke fare for forurensninger. Hvis anlegget eller virksomheten kan medføre forurensninger etter nedleggelsen eller driftsstansen, skal det i rimelig tid på forhånd gis melding til Fylkesmannen.

13. Tilsyn

Virksomheten plikter å la representanter fra forurensningsmyndigheten eller de som denne bemyndiger, føre tilsyn med anleggene til enhver tid.

VEDLEGG 1

Liste over prioriterte miljøgifter, jf. punkt 2.1.

Utslipp av disse komponenter er bare omfattet av tillatelsen dersom dette framgår uttrykkelig av vilkårene i pkt. 3 flg. eller de er så små at de må anses å være uten miljømessig betydning

Metaller og metallforbindelser:

	<u>Forkortelser</u>
Arsen og arsenforbindelser	As og As-forbindelser
Bly og blyforbindelser	Pb og Pb-forbindelser
Kadmium og kadmiumforbindelser	Cd og Cd-forbindelser
Krom og kromforbindelser	Cr og Cr-forbindelser
Kvikksølv og kvikksølvforbindelser	Hg og Hg-forbindelser

Organiske forbindelser:

<u>Bromerte flammehemmere:</u>	<u>Vanlige forkortelser</u>
Penta-bromdifenyleter (difenyleter, pentabromderivat)	Penta-BDE
Okta-bromdifenyleter (defenyleter, oktabromderivat)	Okta-BDE, octa-BDE
Deka-bromdifenyleter (bis(pentabromfenyl)eter)	Deka-BDE, deca-BDE
Heksabromcyclododekan	HBCDD
Tetrabrombisfenol A (2,2` ,6,6` -tetrabromo-4,4` isopropyliden difenol)	TBBPA

Klorerte organiske forbindelser

1,2-Dikloretan	EDC
Klorerte dioksiner og furaner	Dioksiner, PCDD/PCDF
Heksaklorbenzen	HCb
Kortkjedete klorparafiner C ₁₀ -C ₁₃ (kloralkaner C ₁₀ -C ₁₃)	SCCP
Mellomkjedete klorparafiner C ₁₄ -C ₁₇ (kloralkaner C ₁₄ -C ₁₇)	MCCP
Klorerte alkylbenzener	KAB
Pentaklorfenol	PCF, PCP
Polyklorerte bifenyler	PCB
Triklorbenzen	TCB

Tetrakloreten	PER
Trikloretten	TRI
Trikloran (2,4,4'-Triklor-2'-hydroksydifenyleter)	
Tris(2-kloretyl)fosfat	TCEP
Enkelte tensider:	
Ditalg-dimetylammoniumklorid	DTDMAC
Dimetyldioktadekylammoniumklorid	DSDMAC
Di(hydrogenert talg)dimetylammoniumklorid	DHTMAC
Alkylfenoler og alkylfenoletoksyler:	
Nonylfenol og nonylfenoletoksyler	NF, NP, NFE, NPE
Oktylfenol og oktylfenoletoksyler	OF, OP, OFE, OPE
Dodecylfenol m. isomerer	
2,4,6 tri-tert-butylfenol	
Polyfluorerte organiske forbindelser (PFCs)	
Perfluoroktansulfonat (PFOS) og forbindelser som inneholder PFOS	PFOS, PFOS-relaterte forbindelser
Langkjedete perfluorerte karboksylsyrer	
Perfluoroktansyre	PFOA
C9-PFCA – C14-PFCA	PFNA, PFDA, PFUnDA, PFDODA, PFTTrDA, PFTTeDA
Tinnorganiske forbindelser:	
Tributyltinn	TBT
Trifenyltinn	TFT, TPT
Polysykliske aromatiske hydrokarboner	
	PAH
Dietylheksylftalat (bis(2-etylheksyl)ftalat)	
	DEHP
Bisfenol A	
	BPA
Siloksaner	
Dekametylsyklopentasiloksan	D5
Oktametylsyklotetrasiloksan	D4